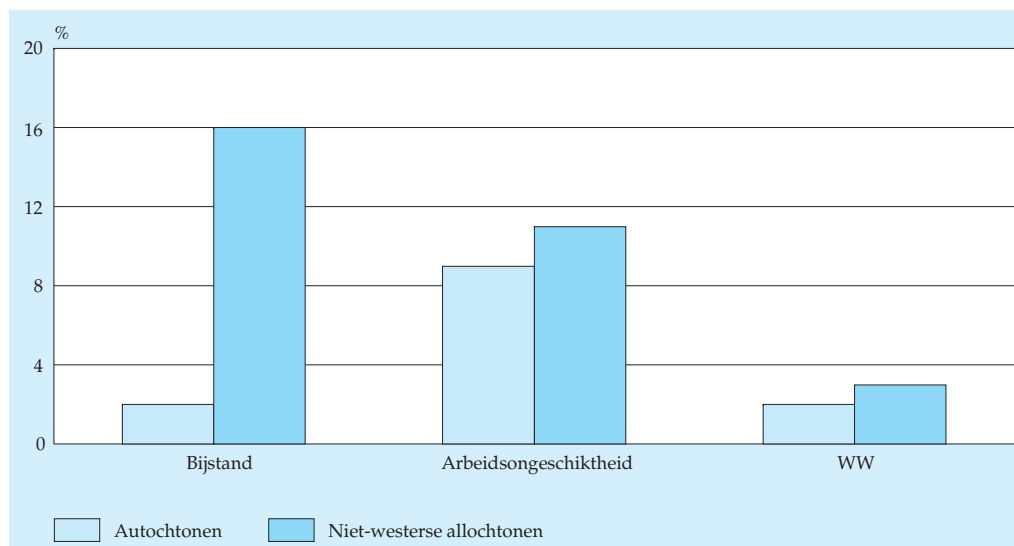

10. Veel ouderen in de bijstand

Niet-westerse allochtonen ontvangen 2,5 keer zo vaak een uitkering als autochtonen. Ze hebben het vaakst een bijstandsuitkering. Verder was eind 2002 bijna de helft van de niet-westerse allochtone 65-plussers afhankelijk van bijstand. De instroom van arbeidsongeschikten is in 2003 zowel bij allochtonen als bij autochtonen afgenomen. De afhankelijkheid van de WW is echter bij niet-westerse allochtonen verdubbeld in de laatste twee jaar. Rotterdam telde relatief de meeste uitkeringsontvangers.

Eind 2002 had 29 procent van de niet-westerse allochtonen van 15–64 jaar een uitkering. Dat is 2,5 keer meer dan bij de autochtonen, van wie 12 procent een uitkering had. Vooral onder Turken en Marokkanen bevonden zich veel uitkeringsontvangers. Van de Turken had 37 procent een uitkering en van de Marokkanen 36 procent. Van de Surinamers en Antillianen en Arubanen was ongeveer een kwart uitkeringsontvanger. Deze percentages zijn berekend alsof de allochtone bevolking precies dezelfde verdeling over leeftijd en geslacht zou hebben als de totale Nederlandse bevolking. Een uitkering in dit artikel kan verstrekt zijn wegens arbeidsongeschiktheid (WAO, WAZ en Wajong), bijstand (ABW) of werkloosheid (WW, IOAW en IOAZ).

10.1 Personen van 15 tot 65 jaar met een uitkering, eind 2002

Niet-westerse allochtonen hebben vooral vaker een bijstandsuitkering. Eind 2002 zat 16 procent van de niet-westerse allochtonen van 15–64 jaar in de bijstand (gecorrigeerd voor verschillen in bevolkingsopbouw). Dat is 8 keer zoveel als bij de autochtonen. De verschillen zijn minder groot bij de arbeidsongeschiktheids- en WW-uitkeringen. Van de niet-westerse allochtonen had 11

procent eind 2002 een arbeidsongeschiktheidsuitkering en 3 procent een WW-uitkering. Bij de autochtonen was dit 9 procent en 2 procent.

Cijfers standaardiseren

De niet-westers allochtone bevolking van 15 tot 65 jaar telt naar verhouding meer jongeren en minder ouderen dan de Nederlandse bevolking als geheel. Maar onder ouderen vinden we een groter percentage mensen met een uitkering dan onder jongeren. Wanneer we geen rekening houden met de verschillen in bevolkingsopbouw, zal dit de cijfers vertekenen. De gestandaardiseerde cijfers houden wel rekening met genoemde verschillen. Hierbij wordt namelijk een cijfer berekend voor de niet-westerse allochtonen alsof zij dezelfde verdeling naar leeftijd en geslacht hebben als de totale Nederlandse bevolking. Dit betekent bijvoorbeeld dat het percentage ouderen met een uitkering zwaarder meetelt. Omdat dit percentage onder niet-westerse allochtonen veel hoger is dan onder autochtonen, laten de gestandaardiseerde cijfers grotere verschillen zien.

Naast verschillen in geslacht en leeftijd, zijn er ook verschillen in opleidingsniveau en beroep. Zo zijn er onder de niet-westerse allochtonen relatief meer lager opgeleiden. Als we hiermee rekening houden, zal het verschil in percentage uitkeringsontvangers tussen autochtonen en allochtonen weer kleiner worden. In dit artikel zijn gestandaardiseerde uitkomsten opgenomen waarbij alleen rekening is gehouden met verschillen in de verdeling naar geslacht en leeftijd.

Oudere Marokkaanse vrouwen 11 keer zo vaak in de bijstand

De verschillen tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen zijn groter bij specifieke groepen. Zo zat eind 2002 ruim 10 procent van de Antilliaanse en Arubaanse vrouwen van 15 tot 25 jaar in de bijstand. Van de autochtone vrouwen met deze leeftijd zat daarentegen 1 procent in de bijstand. Bij beide groepen gaat het grotendeels om alleenstaanden en alleenstaande moeders.

Bij de Marokkaanse vrouwen loopt het aandeel bijstandsontvangers erg hard op met de leeftijd. Zo zat 28 procent van de 35 tot 45-jarigen in de bijstand. Van de 55 tot 65-jarige Marokkaanse vrouwen was dat zelfs 44 procent. Dat is 11 keer zoveel als bij de autochtone vrouwen van 55 tot 65 jaar. Bij autochtone vrouwen loopt het aandeel bijstandsontvangers bijna niet op met de leeftijd. Bovendien verschilt de huishoudenssituatie van Marokkaanse oudere vrouwen in de bijstand sterk van die van de autochtone oudere vrouwen. Tweederde van de Marokkaanse vrouwen van 40 tot 65 jaar in de bijstand deelt deze uitkering met een partner, terwijl een op de zeven alleenstaand is. Bij de autochtone vrouwen is het andersom: van de 40 tot 65 jarigen onder hen in de bijstand is tweederde alleenstaand en deelt een op de zeven de uitkering met een partner.

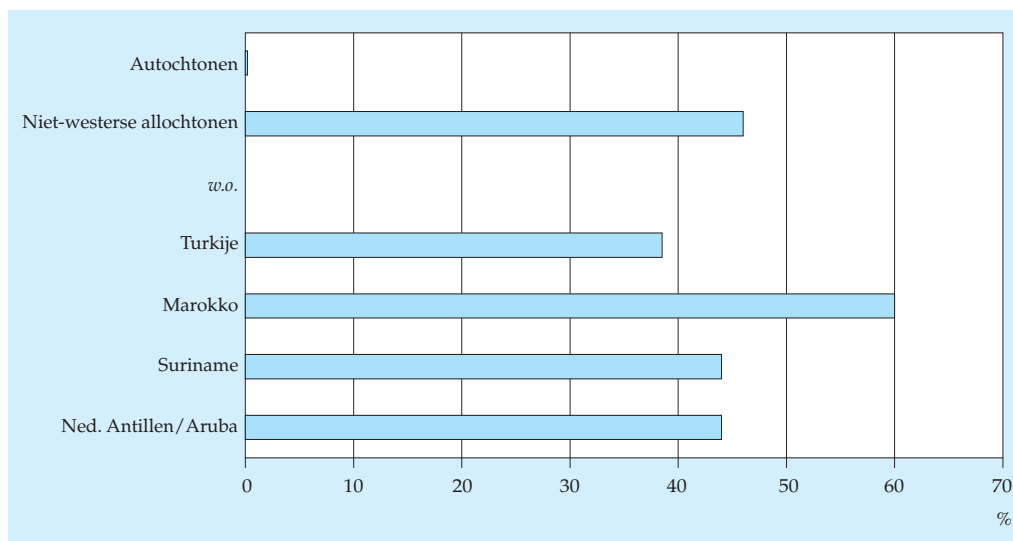
Bijna helft 65-plussers in de bijstand

Na het bereiken van 65-jarige leeftijd bestaat er geen recht meer op een arbeidsongeschiktheids- of werkloosheidsuitkering. Recht op bijstand is er ech-

ter nog wel als de AOW-uitkering en eventueel pensioen minder is dan het bestaansminimum. AOW-rechten worden opgebouwd uit het aantal jaren dat iemand een verblijfsstatus heeft in Nederland. Pensioenjaren worden opgebouwd tijdens arbeid, waarbij de hoogte van de pensioenuitkering afhankelijk is van het verdiende inkomen. Iemand die pas op latere leeftijd in Nederland komt, bouwt minder AOW op en ook minder pensioenjaren dan iemand die zijn hele leven in Nederland gewoond en gewerkt heeft. Dit betekent dat vooral de eerste generatie niet-westerse allochtonen meer kans heeft op AOW en/of pensioen dat lager ligt dan het bestaansminimum en daarmee meer kans op een aanvulling met een bijstandsuitkering.

Onder de autochtonen van 65 jaar en ouder had eind 2002 slechts 0,2 procent een bijstandsuitkering. Van de niet-westerse allochtonen van 65 jaar en ouder was dat met 46 procent bijna de helft. Dat zijn 18 duizend niet-westerse allochtone ouderen. Vooral onder Marokkanen van 65 jaar en ouder bevonden zich veel bijstandsontvangers.

10.2 Personen van 65 jaar en ouder met bijstand, eind 2002

Hoog aandeel arbeidsongeschikten onder oudere mannen

Het aandeel arbeidsongeschikten was onder niet-westerse allochtonen 1,2 keer zo hoog als bij autochtonen. Het verschil met autochtonen wordt echter groter met de leeftijd. Vooral oudere niet-westerse allochtone mannen zijn vaker arbeidsongeschikt. Van hen had 38 procent een arbeidsongeschiktheidsuitkering eind 2002, anderhalf keer zo veel als bij de autochtone mannen van 55 tot 65 jaar. Veel Turkse en Marokkaanse oudere mannen ontvingen een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Van de Turkse mannen van 55 tot 65 jaar was ruim 60 procent arbeidsongeschikt, van de Marokkaanse mannen met die leef-

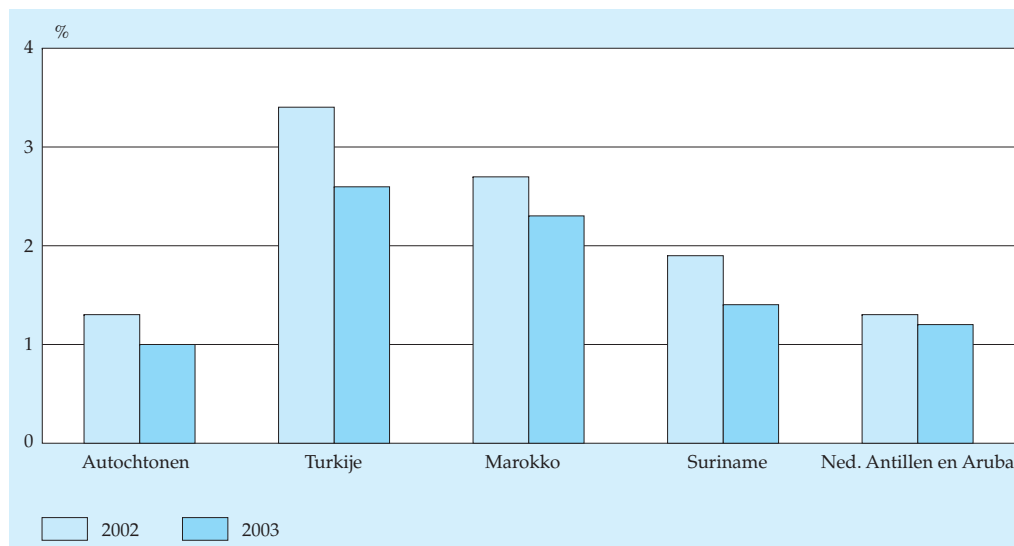
tijd was dat ruim 45 procent. Ook onder de Turkse vrouwen loopt het aandeel arbeidsongeschikten sterk op met de leeftijd. Bij de Antillianen en Arubanen kwam arbeidsongeschiktheid bij alle leeftijdsgroepen juist minder vaak voor dan bij de autochtonen.

Instroom in WAO neemt af

In 2003 is het percentage arbeidsongeschikten afgenomen doordat er minder mensen de WAO instroomden. Dit hangt samen met de Wet Verbetering Poortwachter, die op 1 april 2002 van kracht is geworden. Hierdoor zijn werkgevers en werknemers verplicht om meer aandacht te besteden aan het eerste ziektejaar van de werknemer en inspanningen te verrichten om de zieke werknemer snel te laten terugkeren naar het werk.

De afnemende instroom van arbeidsongeschikten doet zich in even grote mate voor bij allochtonen en autochtonen. Bij de niet-westerse allochtonen bedroeg het aantal nieuw ontstane uitkeringen in 2002 nog 2,1 procent van de beroepsbevolking. In 2003 was dat met een kwart gedaald tot 1,6 procent. De relatief grootste instroom vond plaats bij de Turken, maar ook onder hen daalde de instroom. Onder de Antillianen en Arubanen nam de, toch al lage, instroom echter maar weinig af, van 1,3 procent in 2002 naar 1,2 procent in 2003. Bij de autochtonen was het aantal in 2003 nieuw ontstane uitkeringen evenals bij de allochtonen een kwart minder.

10.3 Instroom arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ten opzichte van de beroepsbevolking

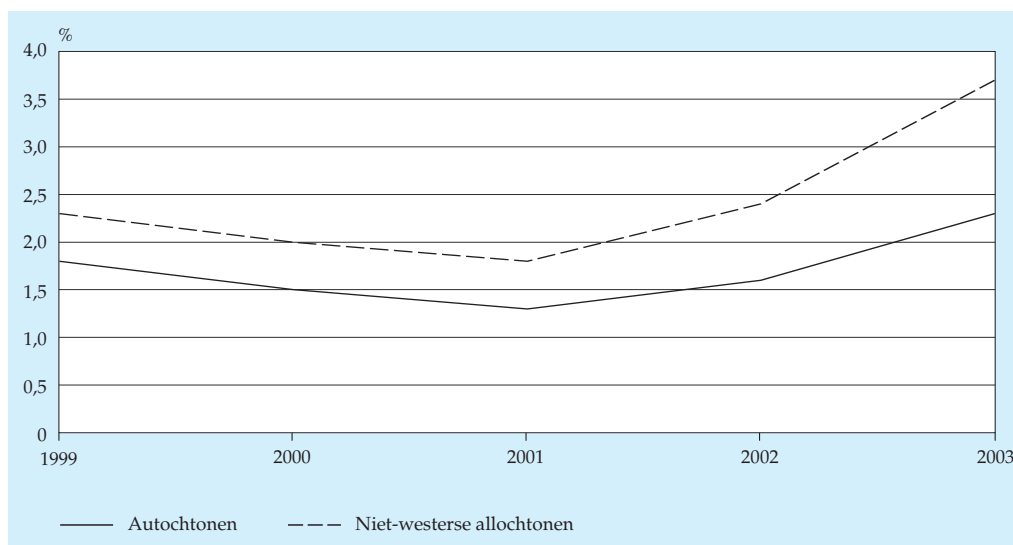

Toename WW groter

De afgelopen twee jaar is door de economische teruggang het aantal WW-ers flink gestegen. Eind 2001 waren er 156 duizend mensen met een WW-uitkering. Twee jaar later waren dat er 272 duizend. Deze conjunctuurbeweging had iets meer invloed op de niet-westerse allochtonen dan op autochtonen. Onder niet-westerse allochtonen is het percentage WW-ers in twee jaar tijd verdubbeld naar 3,7 procent eind 2003. Onder autochtonen werd het 1,8 maal zo groot.

Het aandeel Turken met een WW-uitkering is nog steeds het hoogst en werd 1,7 maal zo groot in de afgelopen twee jaar. Het aandeel WW-ers nam echter het meest toe onder Surinamers en Antillianen; onder Antillianen en Arubanen werd het percentage WW-ers in twee jaar tijd zelfs 2,4 maal zo groot.

10.4 Personen met een WW-uitkering op het einde van het jaar

Eerder maximale duur bereikt van WW

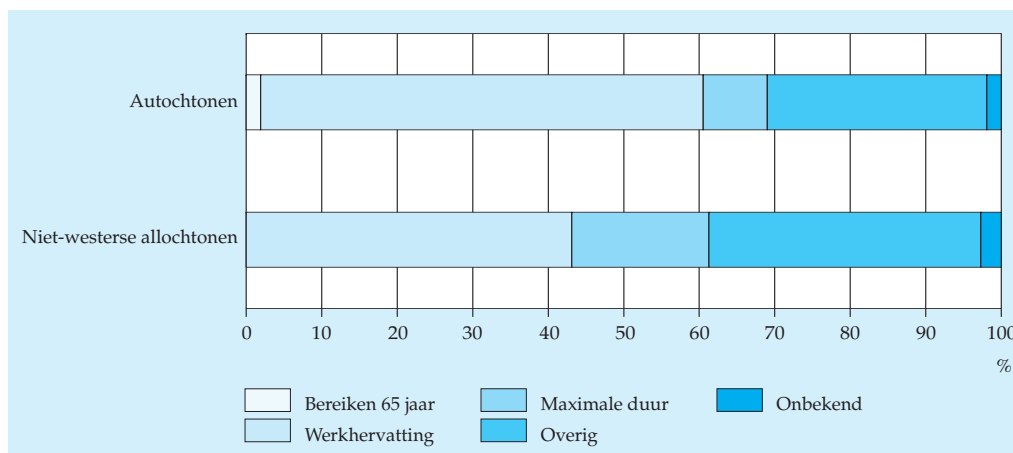
In 2003 werden 49 duizend WW-uitkeringen van niet-westerse allochtonen beëindigd. Bij de autochtonen waren dat er 226 duizend. Dat lijkt veel meer, maar gerelateerd aan het aantal personen dat een WW-uitkering had op het einde van 2002, lag de uitstroom uit de WW bij niet-westerse allochtonen juist hoger. Een WW-uitkering kan om diverse redenen beëindigd worden. Iemand kan een baan gevonden hebben of de maximale duur van de uitkering bereikt hebben. De duur van de uitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden. Hoe langer de persoon gewerkt heeft, hoe langer deze recht heeft op een WW-uitkering. Het bereiken van de 65-jarige leeftijd is ook een reden tot beëindiging.

Werkhervatting is voor beide groepen de meest voorkomende reden van beëindigen van de WW-uitkering, zij het bij de niet-westerse allochtonen in mindere mate. Voor niet-westerse allochtonen was werkhervatting voor 43 procent de reden van het stoppen van de WW-uitkering, terwijl dit bij de autochtonen voor 60 procent de reden was.

Het bereiken van de maximale duur was voor niet-westerse allochtonen vaker de reden voor beëindiging van de uitkering dan voor autochtonen (18 tegen 8 procent van de uitstroom). Niet-westerse allochtonen hebben waarschijnlijk een korter arbeidsverleden, waardoor de lengte van de WW-uitkering ook korter is en de maximale duur eerder wordt bereikt. Van de beëindigde uitkeringen vanwege het bereiken van de maximale duur van niet-westerse allochtonen had 85 procent een looptijd van minder dan een jaar. Bij autochtonen was dat 60 procent. Of niet-westerse allochtonen minder makkelijk een baan zouden vinden en daarom vaker de maximale duur van de WW-uitkering bereiken, is met deze cijfers niet aan te tonen.

Uit de WW stromen vanwege het bereiken van de maximale duur van de uitkering, betekent overigens niet dat men niet aan het werk komt. Als de WW-uitkering eindigt en er is geen baan gevonden, kan men in de bijstand terecht komen. Maar ook vanuit die situatie geldt een sollicitatieplicht en kan er uitgestroomd worden naar werk. Onder overige uitstroomredenen bij de WW vallen onder andere de overgang naar ziekte en arbeidsongeschiktheid, scholing, het niet voldoen aan de voorschriften en overlijden.

10.5 Uitstroom WW-uitkeringen naar reden van beëindiging, 2003

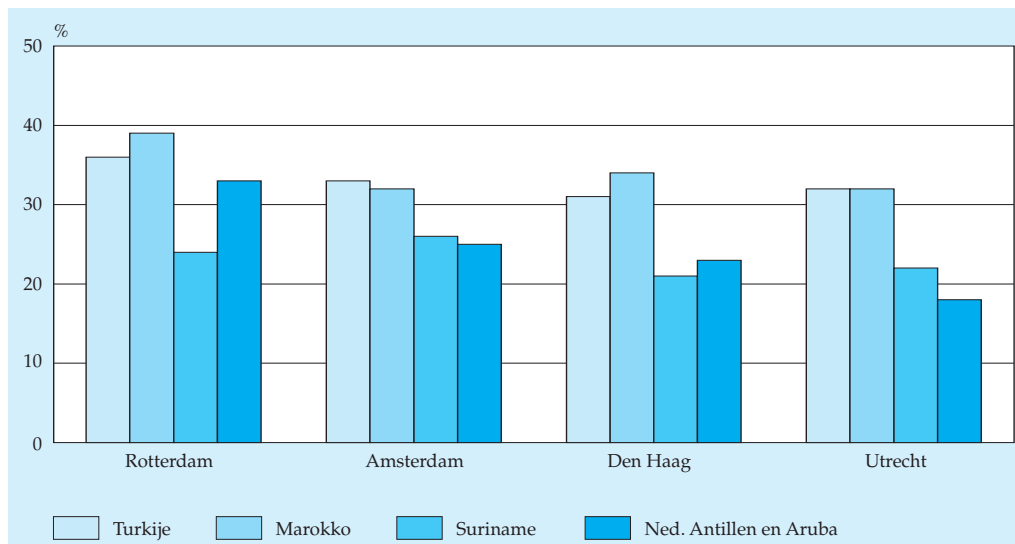
Ook tweede generatie vaker in bijstand

Het aandeel uitkeringsontvangers onder de tweede generatie niet-westerse allochtonen is eveneens hoger dan bij autochtonen, maar het verschil is minder groot dan bij de eerste generatie. Van de tweede generatie had 16 procent een uitkering eind 2002, dat is 1,3 keer zo vaak als bij de autochtonen. De eerste generatie niet-westerse allochtonen had 2,5 keer zo vaak een uitkering. Deze cijfers zijn gecorrigeerd voor de verschillen in bevolkingsopbouw. De tweede generatie niet-westers allochtone bevolking is veel jonger en bestaat voornamelijk uit personen onder de 35 jaar. Van de tweede generatie zat 5 procent in de bijstand, dat is 2,5 keer zo vaak als de autochtonen. En van deze groep had 9 procent een uitkering voor arbeidsongeschiktheid, dat is evenveel als onder autochtonen.

In Rotterdam meeste allochtonen met een uitkering

Van de vier grote steden Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Utrecht, had Rotterdam met 30 procent het hoogste percentage niet-westerse allochtonen met een uitkering eind 2002. Daarna volgt Utrecht met 28 procent uitkeringsontvangers, Amsterdam met 27 procent en als laatste Den Haag met 25 procent. Deze cijfers zijn berekend alsof de grote steden dezelfde verdeling van de bevolking hebben naar geslacht en leeftijd als geheel Nederland. Rotterdam had vooral meer uitkeringsontvangers onder de Marokkanen, Turken en Antillianen en Arubanen. Het percentage Surinamers met een uitkering is juist het hoogst in Amsterdam.

10.6 Personen met een uitkering in de vier grote steden, eind 2002

Het type uitkering dat het meest voorkomt onder de niet-westerse allochtonen in Rotterdam is de bijstandsuitkering. Een vijfde van de niet-westerse allochtonen in Rotterdam zat in de bijstand. Dat is 1,3 keer zo veel als in de andere grote steden. Het percentage bijstandsontvangers is in de vier grote steden hoger dan in de rest van Nederland, doordat er meer alleenstaanden en alleenstaande ouders wonen. Onder hen is het aandeel mensen met bijstand hoger dan bij huishoudens van paren. Eerder onderzoek toonde aan dat ook wanneer gecorrigeerd wordt voor type huishouden, de bijstandsafhankelijkheid in Rotterdam groter is dan in andere gemeenten.

Het aandeel arbeidsongeschikten onder de niet-westerse allochtonen was eind 2002 met 12 procent het hoogst in Utrecht. Daarna volgen Amsterdam met 11 procent en Den Haag met 9 procent. In Rotterdam lag met 8 procent het aandeel arbeidsongeschikten op het landelijke gemiddelde.